

Tēzes virsraksts: Par tiesību normu kolīziju starp Publisko aģentūru likuma [22.03.2001.] 28.panta 2.punktu, likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 9.punktu un Darba likuma 45.panta ceturto daļu

Tēze: Darba likuma 45.panta ceturto daļu noteic, ja, beidzoties termiņam, uz kādu noslēgts darba līgums, neviena no pusēm nav pieprasījusi izbeigt darba līgumu un darba tiesiskās attiecības faktiski turpinās, darba līgums uzskatāms par noslēgtu uz nenoteiktu laiku.

Šajā gadījumā veidojas tiesību normu kolīzija starp Publisko aģentūru likuma 28.panta 2.punktu, likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 9.punktu – tikai pašvaldības dome var iecelt amatā uz 5 gadiem un atbrīvot no amata pašvaldības aģentūras vadītāju – no vienas puses un Darba likuma 45.panta ceturto daļu no otras puses.

Uz aģentūras direktora nodarbinātību Publisko aģentūru likums un likums „Par pašvaldībām” uzskatāmi par speciālajiem likumiem attiecībā pret Darba likumu, kas vispārēji regulē jautājumus saistībā ar darba tiesiskajām attiecībām jebkuram darbiniekam.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2011. gada 9.februāra

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC –283/2011

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore A.Vītola

senatore referente S.Lodziņa

senatore I.Garda,

piedaloties prasītāja pārstāvim A.K. un atbildētājas pārstāvei zvērinātai advokātei Z.Vilcānei,

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu sakarā ar Rīgas domes pārstāvja zvērināta advokāta Andreja Andersona kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 7.aprīļa spriedumu V.B. prasībā pret Rīgas pilsētas pašvaldību Rīgas domes personā par atjaunošanu darbā un vidējās izpeļņas piedziņu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

Saskaņā ar Rīgas domes 2004.gada 6.jūlija lēmumu Nr.3245 V.B. iecelts Rīgas pašvaldības aģentūras „Reģionālais sporta centrs „Anniņmuiža”” direktora amatā uz 5 gadiem.

Starp Rīgas domi un V.B. 2004.gada 13.jūlijā noslēgts darba līgums uz laiku līdz 2009.gada 12.jūlijam.

2009.gada 16.jūnijā V.B. iesniedzis darba devējai iesniegumu, kurā lūdzis atkārtoti iecelt viņu Rīgas pašvaldības aģentūras „Reģionālais sporta centrs „Anniņmuiža”” direktora amatā.

Ar 2009.gada 31.jūlija vēstuli Rīgas dome informējusi V.B., ka darba līgums uzskatāms par izbeigtu sakarā ar termiņa izbeigšanos, pamatojoties uz Darba likuma 113.panta pirmo daļu.

V.B. 2009.gada 13.oktobrī cēlis tiesā prasību pret Rīgas domi, kurā, pamatojoties uz Darba likuma 45.panta ceturto daļu, 117.panta otro daļu, 118.panta pirmo daļu, 122.pantu, Civillikuma 1430., 1432., 1433.pantu, lūdzis atjaunot viņu darbā un piedzīt no atbildētājas vidējo izpeļņu par darba piespiedu kavējuma laiku Ls 2048,80.

Prasībā norādīts, ka darba līgums izbeigts prettiesiski. Pēc līguma termiņa izbeigšanās neviena no darba līguma pusēm nav pieprasījusi darba līguma izbeigšanu, darba tiesiskās attiecības faktiski turpinājušās – darbinieks līdz 2009.gada 4.augustam turpinājis pildīt darba pienākumus un darba devēja izpildījumu pieņēmusi, samaksājusi darba samaksu par visu 2009.gada jūliju, līdz ar to atbilstoši Darba likuma 45.panta ceturtajai daļai darba līgums uzskatāms par noslēgtu uz nenoteiktu laiku un tā izbeigšana ir iespējama tikai likumā paredzētajos gadījumos un kārtībā. Neskatoties uz minēto, prasītājs 2009.gada 4.augustā pa pastu saņēmis Rīgas domes 2009.gada 31.jūlija vēstuli, kurā paziņots, ka darba līgums uzskatāms par izbeigtu ar 2009.gada 12.jūliju, tas ir, ar atpakaļejošu datumu.

Vēlāk V.B. prasību papildinājis un lūdzis piedzīt no atbildētājas vidējo izpeļņu Ls 4282,64 un spriedumā noteikt, ka tas daļā par vidējās izpeļņas piedziņu izpildāms nekavējoties.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 28.decembra spriedumu prasība noraidīta.

Izskatījusi lietu sakarā ar V.B. pārstāvja apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2010.gada 7.aprīļa spriedumu prasību apmierinājusi. Tiesa nospriedusi atjaunot V.B. Rīgas pašvaldības aģentūras „Reģionālais sporta centrs

„Anniņmuiža”” direktora amatā; piedzīt no Rīgas domes vidējo izpeļņu par darba piespiedu kavējuma laiku Ls 7123,68, kā arī piedzīt no Rīgas domes par labu valstij tiesas izdevumus – valsts nodevu Ls 500,97 un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus Ls 10,94.

Tiesa, atsaucoties uz Darba likuma 45.panta ceturto daļu un 113.panta pirmo daļu, secinājusi, ka, lai uz noteiktu laiku noslēgtais darba līgums izbeigtos termiņa pēdējā dienā, kādai no pusēm ir jāpieprasa darba līgumu izbeigt un ir jāpārtrauc darba tiesiskās attiecības, pretējā gadījumā darba līgums tiks uzskatīts par noslēgtu uz nenoteiktu laiku.

Pamatojoties uz Civillikuma 1430.pantu, tiesa norādījusi, ka likums tieši prasa pārtraukt klusēšanu, lai to neatzītu par piekrišanu darba tiesisko attiecību turpināšanai. Konkrētajā gadījumā klusēšanu nav pamata uzskatīt par gribas izteikumu neturpināt darba tiesiskās attiecības.

Līdz darba līguma termiņa beigām – 2009.gada 12.jūlijam – ne darbinieks, ne darba devējs nepieprasīja darba līguma izbeigšanu, gluži otrādi – V.B. ar 2009.gada 16.jūnija iesniegumu ir lūdzis Rīgas domi turpināt darba tiesiskās attiecības ar viņu, savukārt darba devēja gatavoja lēmuma projektu par darbinieka atkārtotu iecelšanu amatā.

Lietā nav pierādījumu, kas apliecinātu, ka atbildētāja iebilstu pret to, ka prasītājs turpinājis pildīt aģentūras direktora pienākumus, un pieprasījusi nodot viņa atbildībā esošās lietas, ka būtu nekavējoties norīkojusi kādu citu darbinieku pildīt aģentūras direktora pienākumus. Turklāt atbildētāja pat ir samaksājusi darba samaksu par pilnu 2009.gada jūlija mēnesi.

Atsaucoties uz Darba likuma 40.panta sesto daļu un 41.panta otro daļu, tiesa norādījusi, ka darba tiesisko attiecību pienācīga noformēšana ir darba devēja pienākums, un, ja arī darba devējs šo savu pienākumu pienācīgi nepilda, tas nevar radīt negatīvas sekas darbiniekam. Darbiniekam ir tiesības paļauties uz to, ka, ja darba līgums, izbeidzoties termiņam, netiek izbeigts, darba tiesiskās attiecības turpinās.

Tiesa secinājusi, ka pušu darba līgums uzskatāms par atkārtoti noslēgtu. Lai Darba likuma 45.panta ceturtais daļas piemērošana nenonāktu pretrunā ar Publisko aģentūru likuma 31.panta trešo daļu, atzīstams, ka jaunais darba līgums noslēgts uz nākošo termiņu, tas ir, uz 5 gadiem.

Ievērojot Darba likuma 126.panta pirmo daļu, tiesa atzinusi, ka par labu prasītājam piedzenama vidējā izpeļņa Ls 7123,68 apmērā (Ls 46,56 x 153) par laika posmu no 2009.gada 1.augusta līdz 2010.gada 10.martam un no minētās summas ieturami un valsts budžetā iemaksājami normatīvajos aktos noteiktie nodokļi un citi obligātie maksājumi.

Tā kā prasītājs lūdzis noteikt, ka spriedums daļā par vidējās izpeļņas piedziņu izpildāms nekavējoties, taču nav motivējis šādu savu lūgumu, tiesa atzinusi, ka sprieduma nekavējoša izpildes noteikšana konkrētajā lietā nav nepieciešama.

Kasācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas spriedumu iesniedzis Rīgas domes pārstāvis zvērināts advokāts Andrejs Andersons, lūdzot to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa ir atstājusi bez ievērības faktu, ka starp pusēm 2004.gada 13.jūlijā tika noslēgts terminēts darba līgums, proti, līgums noslēgts līdz 2009.gada 12.jūlijam.

Tā kā terminētais darba līgums bija beidzies un darba devēja nekad nav pieņēmusi lēmumu par prasītāja atkārtotu iecelšanu direktora amatā, kā to paredz Publisko aģentūru likuma 28.panta pirmās daļas 2.punkts, darba tiesiskās attiecības izbeidzās 2009.gada 12.jūlijā.

Tiesa nav ievērojusi speciālo likumu – Publisko aģentūru likuma 28.panta pirmās daļas 2.punktu un likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 9.punktā noteikto, ka tikai Rīgas dome var iecelt amatā pašvaldības iestāžu (tai skaitā aģentūru) vadītājus.

Tiesa spriedumā nav atspoguļojusi, ka piecu gadu termiņš ir maksimāli iespējamais pēc likuma, un spriedumā nav dota motivācija kāpēc noteikts tieši maksimālais termiņš.

Tiesa nepareizi piemērojusi Darba likuma 45.panta ceturto daļu, kas ir pretrunā ar Publisko aģentūru likuma 28.panta pirmās daļas 2.punktu un likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 9.punktu.

Tiesa spriedumā sniedz kļūdainu Darba likuma 45.panta ceturto daļas un 113.panta pirmās daļas interpretāciju attiecībā uz minēto strīdu.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Darba līguma 2.5.punktā noteikts, ka, izbeidzoties darba attiecībām darbinieka pienākums ir nodot viņa atbildībā nodotās lietas, sastādot lietu nodošanas-pieņemšanas aktu. Turklāt nekāds pieprasījums nevienā normatīvā aktā nav paredzēts un tā neesamība nekādā gadījumā nav kvalificējama kā tiesisks pamats darba tiesisko attiecību turpināšanai.

Tiesa, vadoties no tā, ka līdz darba līguma termiņa beigām – 2009.gada 12.jūlijam ne darbinieks, ne darba devēja nepieprasīja darba līguma izbeigšanu, nav ņēmusi vērā, ka likumdošana neuzliek par pienākumu darba devējam pēc terminēta darba līguma beigām speciāli pieprasīt darba līguma izbeigšanu un tas nevar būt par pamatu prasītāja atkārtotai iecelšanai direktora amatā.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar Rīgas domes 2009.gada 1.decembra lēmumu Nr-589 (prot.Nr.20, 7*) „Par Rīgas pašvaldības aģentūras „Reģionālais sporta centrs „Anniņmuiža” likvidāciju” un likvidācijas komisijas 2010.gada 22.janvāra lēmumu Nr-1 2010.gada 22.janvārī Rīgas pašvaldības aģentūras „Reģionālais sporta centrs „Anniņmuiža”” likvidācijas process ir pilnībā pabeigts.

Senāta sēdē atbildētājas Rīgas domes pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem un lūdza to apmierināt. Prasītāja V.B. pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas spriedumu pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 7.aprīļa spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 3.pantu vietējā pašvaldība ir vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības – domes – un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī šajā likumā paredzētajā kārtībā Ministru kabineta doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Rīgas pilsētas pašvaldības funkcijas un darba organizāciju, tostarp pašvaldības pārvaldes struktūru nosaka tās nolikums. Saskaņā ar Rīgas domes 2005.gada 27.septembra saistošo noteikumu Nr.17 „Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums” 8.punktu domi veido 60 deputāti. Nolikuma 15., 18.punkts paredz, ka pašvaldības funkciju īstenošana tiek organizēta atbilstoši nozarēm, šim nolūkam izveidojot attiecīgas iestādes, tostarp pašvaldības aģentūras.

Aģentūras veidus, juridisko statusu, izveidošanas, reorganizēšanas, likvidēšanas, finansēšanas un uzraudzības kārtību reglamentē Publisko aģentūru likums.

Pašvaldības aģentūras tiesisko statusu un tās funkcijas reglamentē šā likuma III nodaļa (šeit un turpmāk likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2010.gada 1.janvārim, kad stājās spēkā jauns likums).

Minētā likuma 31.panta pirmā daļa noteic, ka pašvaldības aģentūras darbu vada direktors, kas rīkojas saskaņā ar likumā, pašvaldības aģentūras nolikumā un pārvaldes līgumā minētajiem noteikumiem. Atbilstoši šā panta otrajai daļai uz pašvaldības aģentūras direktora amatu tiek izsludināts atklāts konkurss.

Saskaņā ar Publisko aģentūru likuma 28.panta pirmās daļas 2.punktu pašvaldības aģentūras direktoru pieņem darbā un atlaiž no darba pašvaldības dome.

Šādu kārtību paredz arī likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 9.punkts, kas noteic, ka tikai dome var iecelt amatā un atbrīvot no amata pašvaldības iestāžu vadītājus un citas amatpersonas, kā arī Rīgas domes 2005.gada 27.septembra saistošo noteikumu Nr.17

„Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums” 3.pielikums.

Savukārt Publisko aģentūru likuma 31.panta trešā daļa paredz, ka pēc aģentūras direktora iecelšanas amatā pašvaldības domes priekšsēdētājs noslēdz ar viņu darba līgumu uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus. Pašvaldības aģentūras direktoru var iecelt amatā atkārtoti.

Tādējādi no minētajām materiālo tiesību normām nepārprotami izriet, ka pašvaldības aģentūras direktoru pieņem darbā un atlaiž no tā vienīgi pašvaldības dome, kas ir attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju ievēlēta koleģiāla institūcija. Savu gribu saistīties darba tiesiskajās attiecībās ar atklātā konkursā uzvarējušo aģentūras direktora amata kandidātu pašvaldības dome realizē pieņemot lēmumu, uz kura pamata tiek noslēgts darba līgums uz laiku, kas nevar pārsniegt piecus gadus.

Šāda veida darba līgums Darba likuma 44.panta izpratnē ir terminēts līgums, kura noteikumi saistoši abām pusēm, proti, pašvaldības domei, kuras uzdevumā rīkojas tās priekšsēdētājs un aģentūras direktora amatā pieņemtajai personai.

Kaut arī pēc vispārējā principa uz noteiktu laiku noslēgta darba līguma termiņš nevar būt ilgāks par trim gadiem, Darba likuma 45.panta pirmā daļa paredz, ka šis termiņš var būt arī cits, ja tas noteikts citā likumā, kā tas ir šajā gadījumā.

Saskaņā ar Darba likuma 113.panta pirmo daļu darba tiesiskās attiecības pēc līguma, kas noslēgts uz noteiktu laiku, izbeidzas ar dienu, kad izbeidzas darba līguma termiņš.

Šī tiesību norma neprasa, lai darbinieks tiktu iepriekš brīdināts par darba tiesisko attiecību izbeigšanu sakarā ar termiņa notecējumu, jo tas jau ir norādīts darba līgumā.

Savukārt Darba likuma 45.panta ceturto daļu noteic, ja, beidzoties termiņam, uz kādu noslēgts darba līgums, neviena no pusēm nav pieprasījusi izbeigt darba līgumu un darba tiesiskās attiecības faktiski turpinās, darba līgums uzskatāms par noslēgtu uz nenoteiktu laiku.

Šajā gadījumā veidojas tiesību normu kolīzija starp Publisko aģentūru likuma 28.panta 2.punktu un likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 9.punktu no vienas puses un Darba likuma 45.panta ceturto daļu no otras puses.

Tiesību normu kolīzijas risina likums „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību”, kura 8.panta trešā daļa noteic, ja konstatēta pretruna starp normatīvajos aktos ietvertajām vispārējām un speciālajām tiesību normām, vispārējā tiesību norma ir spēkā tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.

Uz aģentūras direktora nodarbinātību Publisko aģentūru likums un likums „Par pašvaldībām” uzskatāmi par speciālajiem likumiem attiecībā pret Darba likumu, kas vispārēji regulē jautājumus saistībā ar darba tiesiskajām attiecībām jebkuram darbiniekam, ko tiesai

vajadzēja ņemt vērā, taisot spriedumu.

Senāts atzīst, ka Civillietu tiesas kolēģijas spriedums neatbilst Civilprocesa likuma 451.panta prasībām, jo tiesa nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kādas konkrētajā gadījumā vajadzēja piemērot, kas savukārt novedis pie lietas nepareizas izspriešanas. Līdz ar to spriedums kā nepamatots atceļams.

Tā kā spriedums tiek atcelts, zvērinātam advokātam Andrejam Andersonam saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu atmaksājama drošības nauda Ls 50, kuru viņš iemaksājis atbildētājas uzdevumā.

Re z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 7.aprīļa spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt Andrejam Andersonam drošības naudu Ls 50 (piecdesmit latu).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	<i>(paraksts)</i>	A.Vītola
senatore	<i>(paraksts)</i>	S.Lodziņa
senatore	<i>(paraksts)</i>	I.Garda